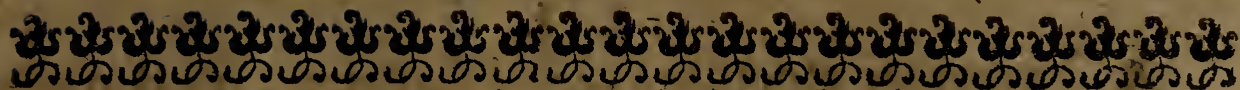
ELEGANTISSIMUM
Ex
PHYSICIS
THEMA
De
HOMINIBUS APPARENTER MORTUIS

Publicæ ventilationi ſiſtent

M. THEODORUS KIRCHMAJER,
Francus,
&
CHRISTOPHORUS Nottnagel/
Wittebergenſis, Med. Stud.

Ad d. 15. Maji, A. 1670. in Auditorio conſveto,
Horis antemeridianis.

WITTENBERGÆ,
Typis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. LXXXI.

PROOEMIUM.

DUra lex; OMNIBUS MORIENDUM! Nullam hæc ætatis rationem, nullam personarum habet. Æqvè ferit Principes ac Subditos; æqvè Juvenes ac Senes. Unus omnes manet exitus. Rectè qvidem si putaremus rem, magis optare deberemus, qvàm abhorrere mortem: Vita enim nostra qvid nisi ergastulum, nisi diversorium? Mors autem via est, qvæ in cœlestem ducit patriam. Interim aliqvid Naturæ dandum. Hæc cùm suæ amantissima unionis sit, corpus ægrè divelli patitur ab anima, & in terram, ex qva ortum tamen aliqvando est, reduci. Hinc nihil non tentat pro conservatione sui. Multi per dies aliqvot omni vitâ sensibili carere visi sunt, & id propter mortuis annumerati. Natura tamen, ut qvasi revivi scerent, qvibus potuit modis, mirificè præstitit. De hisce impræsens agere apud animum statuimus. Deus mortis ac vitæ Dominus & principio & fini benignus adsit!

CAPUT I.

SYLLABUS.

1. *Apparenter mortuos à veris non facilè licet discriminare. Qvia utrobiq; eadem accidentia. Probatur. Subjunguntur exempla aliqvot antiqviora apparenter mortuorum, qvi pro veris sunt habiti ex Plinio & Plutarcho.*
2. *Aliud memorabile depromitur ex Apulejo.*
3. *Iterum aliud ex D. Augustino.*
4. *Qvibus similia subjiciunt Thuanus & Diomed. Cornar.*
5. *Adducitur αὐτοψία CHR. Landini. Item mulier Coloniensis, qvæ ex sepulchro resurrexit.*
6. *Recentiorum exemplorum plura sunt, qvàm qvæ hîc recenseri possint. Unicum saltem de Vitriario Wittebergensi subjicitur Colophonis loco.*

§. I.

APparenter mortuos à veris discernere, res tàm difficilis qvàm periculosa est. Nam qvæ in his, eadem in illis qvoq; mortis κριτήρια occurrunt. Deest utrobiqve potissimùm calor; deest halitus & pulsus cordis; desunt actiones vitales & animales ad sensum. Imò plura, qvæ concomitari vivum solent, hìc desunt. Nihil certi definiri, nihil sciri potest, ubi incertitudo militat. Verissimè *Democritus*, teste *Cornelio Celso*, finitæ vitæ nullas dari notas asseruit, qvibus firmiter insistere possis. Enimverò sunt, qvi pro mortuis habiti inter efferendum revixerunt; sunt, qvi elati jam ex ipsis sepulchris redierunt. Veritas facti indubia est, & tot Scriptorum monumentis confirmata. Ex antiqvioribus primùm audiamus *Plinium*, qvi in Historiâ nat. Lib. VII. peculiare hâc de re conscripsit caput. Ita verò ille: AVIOLA CONSULARIS *in rogo revixit, & qvoniam subveniri non potuerat, prævalente flammâ vivus crematus est. Simile in L. Lamiâ Prætorio viro contigit. C. Ælium Tuberonem verò Prætura functum à rogô relatũ, Messala Rufus & pleriqve tradunt. Hûc pertinet nobile illud apud Græcos volumen Heraclidis, septem diebus fœminæ exanimis ad vitam revocatæ. Varro qvoq; autor est viginti viris agros dividentibus Capuæ, qvendam, qvi efferetur feretro, domum remeâsse pedibus. Hoc idem Aqvini evenisse. Romæ etiam Corfidium materteræ suæ maritum funere locatô revixisse & locatorem funeris ab eo elatum. Plutarchus* in DE SERA NUMINIS VINDICTA narrat, nonneminem, cùm ex alto super collum decidisset, nullo accepto vulnere ex lapsu saltem mortuum esse, ac, cùm jam triduanus ad sepulturam efferretur, de subitò corroboratum ad sese rediisse, & incredibilem mutationẽ vitæ pòst instituisse. Verba ejus ex ipso desumta fonte hæc sunt: Καὶ δὴ τρόπον τινὰ μετ' ὀ πολὺν χρόνον αὐτῷ συνέπεσεν.

σεν. Κατενεχθεὶς γὰρ ἐξ ὕψους τινὸς εἰς τράχηλον, οὐ γενομένου τραύματος, ἀλλὰ πληγῆς μόνον, ἐξέθανε, καὶ τριταῖος ἤδη περὶ τὰς ταφὰς ἀνήνεγκε. Ταχὺ δὲ ῥωσθεὶς, καὶ παρ᾽ αὐτῷ γενόμενος ἀπιστόντινα τοῦ βίου μεταβολὴν ἐποίησεν.

§. II. His qvi aſtipulentur, non deſunt alii. *Apulejus* libr. VI. Florid. de homine *Φαινομένως* mortuo elegantem hanc hiſtoriam exponit. ASCLEPIADES, inqvit, *cum fortè in civitatem ſe reciperet, & rure ſuo ſuburbano rediret, aſpexit in pomœriis civitatis funus ingens locatum, plurimos homines ingenti multitudine, qvi exeqvias venerant, circumſtare, omnes triſtisſimos & obſoletisſimos veſtitu. Propius accesſit, ut etiam cognoſceret more ingenii humani, qvisnam eſſet? Qvoniam percontanti nemo reſponderat. At verò ut ipſe aliqvid in illo ex arte reprehenderet, certè jacēti ac propè depoſito fatum attulit. Jam miſeri illius membra omnia aromatibus perſperſa, jam os ungvine odorô delibutum, jam eum pollinctum, jam cœnæ paratum (contemplatus enim diligentisſimè eſt) animadvertit. Etiam atq; etiam pertractavit corpus hominis & invenit in illo vitam latentem. Confeſtim exclamavit vivere eum. Procul ergò faces abigerent, procul ignes amolirentur, rogum demolirentur, cœnam feralem à tumulo ad menſam referrent. Murmur intereà exortum, partim medico credendum dicere, partim etiam irridere medicinam. Poſtremò, propinqvis etiam hominibus invitis; qvod ne jam ipſi hereditatem acceperant, an qvod adhuc fidem illi non habebant; ægrè tamen & difficulter Aſclepiades impetravit brevem mortuo dilationem. Atq; ita Veſpillonum manibus extortum, velut ab inferis, poſtliminiò domum retulit; confeſtimq; ſpiritum recreavit, confeſtimq; animam in corporis latibulis deliteſcentem qvibusdam medicamentis provocavit.*

§. III. Dignisſimum memoratu præ cæteris eſt illud, cujus memoriam *D. Auguſtinus* Eccleſiæ Hipponenſis præſul,

lib. de Cura mortuorum, ad posteritatem seqventibus propagavit. *Homo qvidam*, ait, *de turmâ, curina nomine, municipii Tulliensis, qvod Hipponi proximum est, curialis pauper, & simpliciter rusticanus, ablatis sensibus, penè mortuus jacuit aliqvot diebus. Nullos artus movebat, nulla sumebat alimenta: nihil oculis, nihil ullo alio sensu corporis, qvâlibet impacta molestiâ, sentiebat. Videbat tamē multa velut in somnis, qvæ tandem aliqvando post dies plurimos, qvasi evigilans, visa narravit. Ac primùm mox ut aperuit oculos: Eat aliqvis, inqvit, ad domum Curinæ, fabri ferrarii, & videat, qvid ibi agatur. Qvo cùm itum esset, inventus est mortuus, eô momentô, qvô iste fuerat sensibus redditus, & penè à mortè revixerat. Tunc intentis, qvi aderant, illum exhiberi jussum esse, qvando ipse dimissus est, indicavit: seq; illic, unde redierat, dixit, audiisse, qvod non Curina Curialis, sed Curina Faber ferrarius ad loca illa mortuorum præceptus fuisset adduci. In illis ergò visis, tanqvam in somniis suis fuit inter eos defunctos, qvos videbat pro meritorum diversitate tractari. Agnovit etiam nonnullos, qvos noverat vivos. Ipsos autē verè mortuos forsitan credidissem, si non inter illa qvasi somnia sua vidisset etiam qvosdam, qvi usq; adhuc vivunt, Clericos videlicet aliqvos regionis suæ; à qvorum Presbytero audivit, ut apud Hipponem baptizaretur à me: qvod & factum esse dicebat. Viderat itaq; in illâ visione Presbyterum, Clericos, me ipsum, nondum scilicet mortuum. Vidit & fundum, ubi erat ille cum Clericis Presbyter & Hipponem, ubi à me baptizatus est. In qvibus locis profectò non erat, qvando illic sibi esse videbatur. Nam qvid ibi ageretur eô tempore, nesciebat: qvod procul dubio sciret, si verè ibi esset. Visa sunt igitur ista, qvæ non præstantur in ipsis rebus, ut sunt, sed in qvibusdam rerum imaginibus adumbrantur. Deniq; post multa, qvæ vidit, etiam in Paradisum se introductum esse, narravit, dictumq; sibi esse,*

cum

cum inde dimitteretur redituros ad ſuos: Vade, baptizare, ſi vis eſſe in loco beatorum. Deinde, ut à me baptizaretur, admonitus, jam factum eſſe, reſpondit. Cui rurſus ille, qvi cum eo loqvebatur: Vade, inqvit, verè baptizare; nam illud in viſione vidiſti. Poſt iſta convaluit, perrexit Hipponem. Paſcha jam appropinqvabat, dedit nomen inter alios competentes; pariter cum plurimis incognitus nobis: nec illam mihi viſionem nec cuiqvam noſtrorum indicari curavit. Baptizatus eſt. Peractis diebus ſanctis, remeavit ad propria. Biennio vel amplius tranſacto, ego cuncta hæc cognovi, primò per qvendam meum ejusq; amicum in convivio meo; dum qvædam talia loqveremur. Deinde inſtiti ac feci, ut hæc mihi præſens ipſe narraret, atteſtantibus honeſtis civibus ſuis, & de mirabili ejus egritudine; ut jacuerit penè mortuus, per dies plurimos, & de illo alio Curina, Fabro ferrario; qvod commemoravi ſuperiùs & de his omnibus. Qvæ cum mihi diceret, etiam tunc ab illo audiſſe recolebant atq; firmabant &c.

§. IV. Aliud factum inſigne in rem noſtram ſuppeditat ex *Thuano* elegantisſimus *Franciſci* de Julio Civili, qvi in obſidione Rothomagi Galliæ glande ictus plumbeâ, ex vallo mortuo ſimilis in foſſam decidit, nec multò poſt cum alio qvodã conditus in terram eſt. Hic habebat in miniſtris, qvi juramento fidem ſuam obſtrinxerat vivo, ſi mortem forte occumberet, corpus ſe repetiturum. Hujus memor poſt ſex horas accurrit, herum verò non invenit. Monſtratur ſepulchrum; aperitur: Ipſe verò totum ſangvine pollutum non agnoſcere poterat pro ſuo. Igitur reponit eum, abiturus inde. Caſu verò manus remanſit extra humum, cujus digitorum unus pretioſisſimâ gemmâ coruſcabat. Qvô animadverſô, miniſter corpus relevat ex tumulo & eqvo ſecum domum avehit. Supererat qvidem aliqvid caloris, vita tamen nulla ſentiebatur, donec qvinto abhinc die, calidô per os infusô juſculô cor vicisſim agitari cepit, &

ipſe

ipſe oculos recluſit. Atq; ſic, qvi inter mortuos jam fuit, denuò acceſſit vivis, & ex vulnere penitùs convaluit. Non poſſum mihi temperare, qvin fœminam iſtam, qvæ, teſte *Diomed. Cornaro* in hiſt. admirand. ſepulta peperit, hûc qvoq; in medium producam. Res verò ita habet. Madritii in Hiſpaniâ matrona qvædam ex familia *DonFranciſci Laſſo* oriunda, poſtqvam per triduum in mortis agone decubuit, cognatis eam mortuam dijudicantibus, deportata eſt in locum ad ſepulturam deſtinatum, ubi more ſolito relicta fuit occluſa. Poſt aliqvot menſes apertô tumulô repertum eſt hoc cadaver, habens in dextro brachio infantẽ mortuum. Ex qvo non obſcurè colligere licet, ipſam tum temporis, qvando ſepulta fuit, nondum obiiſſe, ſed poſtmodum peperiſſe infantem, qvi unà cum matre miſerrimè intra terram obiit.

§. V. Cæterum nec prætereundum ſilentio eſt, qvod ad lib. VI. Æneidos notavit *Chriſtoph. Landinus*, ſe videlicet Florentiæ ſuis vidiſſe oculis infectoris uxorem pro mortuâ elatam, cum ad remigii perventum eſſet templum, in feretro aſſurrexiſſe & ad multos annos vixiſſe. Qvod de *Jo. Duns Scoto* à nonnullis aſſeritur, pari probabilitatis ſpecie ab aliis rejicitur. Ne ergò falſa fortè miſceantur veris, ſatius erit, eum omittere. Illud meretur fidẽ, qvod annotante *Gr. Horſtio*, c. 9. med. mir. Marcelli, M.CCCLVII. Coloniæ Ubiorum accidit. Scilicet nobilis qvædam matrona, *Reichmuth Adolch* nomine, in foro novo habitans, cujus ædes adhuc conſpiciuntur, peſte inter alios corripitur ibidem, & pro mortuâ ſepelitur. In hujus digitis annulum relictum veſpillones advertunt. Qvapropter nocte ſubſeqvente clam ſepulchrũ adeunt, loculumq; effodiunt. Qvid fit? ſepulta ſe erigit, Veſpillonum præ metu aufugientium lucernam apprehendit, & ad ædes mariti ſui properat. A qvo cognita poſtmodùm, optimâ victûs ratione adhibitâ, convaluit, & tres adhuc filios generavit.

§. VI.

§. VI. Hactenus exempla attulimus ex prioribus seculis. Nunc recentiora persеqvenda essent. Sed verendum, ne & tempus deficiat & opera perdatur: qvandoqvidem nulla vel provincia, vel urbs facilè existit clara, qvæ non aliqvot de se recensere nôrit. Ipsa Witteberga nostra hominem alit vitriarium, nomine *Augustum Schwencke*, qvi, cùm trium esset annorum infans, ex morbo qvodam videbatur expirâsse. Pater ejus Decurio cum reliqvâ familiâ summam inde acerbitatem sensit. Sed ne magis hæc ac magis conspectu augeretur, ex hypocausto corpus deferri in conclave qvoddam aliud curavit. Intensissima erat hyems, & tamen eum nonnisi indusio amictum per triduum haud læserat. Hic cùm mox esset efferendus, in locum antè illum, in qvo erat repositus, faber lignarius, unà ibi habitans, venit, rerum aliqvid acturus. Fortè audit vocem hominis, petentis potum. Accedit ad loculum, sed nullũ vitæ indicium deprehendit. At cùm abeunte ipsô vox eadem resonaret, assumit infantem, & ad Patrem properat. Hic attonitus fidem non adhibere dictis, nec tamen ea prorsus spernere. Igitur ad fornacem collocatur. Cùm jam incaluisset probè; euge! oculos aperiebat, movebat manus, & paulatim sibi totus reddebatur. Vivit adhuc homo, & nunc canescere incipit; qvanqvam facie semper palleat.

CAPUT II.

SYLLABUS.

I. Causæ investigantur, qvod nonnulli, qvi mortui sunt visi, revixerint. Adducitur qvorundam opinio. Refutatur.

II. Vera sententia ponitur. Ostenditur simul, cur anima ab operationibus suis esset.

III. Declaratur modus, qvo φαινομένως mortui reviviscant. Indicatur, qvod nonnunqvam mira visa habeant. Subjunguntur hujus rei exempla. Causa redditur.

 §. I. Huc-

§. I.

HUcusq; demonstratum, dari homines, qvi cum diu inter mortuos jam referrentur, vitæ tamen sensibili præter spem omnem restituti sint. Proximum est, ut in causas effectûs hujus inqviramus. In antecessum verò monendum, fuisse, qvi docuerũt, animas suô exire corpore, idemq;, ubi opus, vicissim ingredi. Qvos inter *Paracelsus*, teste *Libavio* de Cr. Cad. p. 173. & *Kornmannus* de mir. mortis part. 9. cap. 23. *Magius* qvoq; cap. 5. 3. annotante *Dalechampio* ad lib. VII. cap. 52. *Plinii*, de animarum post obitum recursu multa refert, atq; ex eo etiam decidit qvæstionem, cur præsente occisore occisus stillet sangvinem? Hi proinde & alii Autores totũ negotiũ explicant per egressum regressumq; animarũ liberum. Sed impium & abominandum dogma hoc. In manu Domini animæ reqviescunt, è corpore cùm exierunt. Nullus naturaliter regressus à privatione totali ad habitum datur. Animas separatas cum corpore redunire, nonnisi divinæ virtutis est; ne plura hujus rei in sacro codice, qvàm septem extant exempla, præter illud insigne τȣ̃ κυρίȣ, ut observatum *Cedreno* in vitâ Tiberii. Diabolus qvidem nonnunqvam ob causas sibi optimè notas defunctorum corpora ingreditur, motusq; eorum & operationes dirigit ad tempus; animam verò informantem reducere non valet.

§. II. Nihil horum in apparenter mortuis locum habet. Manent enim animæ. Id verò disqviri potest, cur ab ordinariis suis operationibus cessent? Rem paucis expeditam dabimus. Causa Principalis ad agendum idoneis eget instrumentis, qvibus destituta impeditur. Non conficit vestem sine forfice & acu sartor. Non extruit domum sine asciâ serrâq; faber. Mediis utrinq; opus. Anima qvidem inorganica est, & separata etiam absq; organis agere potest. At qvamdiu est in corpore, ea exposcit ad actiones perficiundas. Inprimis verò potissima ejus organa, spiritus nempe & viscera

prin-

principaliora attendenda sunt. Hæc ubi se habent rectè, debitô modô munere illa suô perfungitur. Sin verò contingit, ut vel gravissimè lædantur, vel extremè corrumpantur, cogitur istud aut remissè agere, aut prorsus intermittere. Nos animam in ejusmodi hominibus operationes suas desi- „ nere dicimus vel ob insignem qvandam in dispositionem „ cordis, vel læsionem & nimiam concussionem cerebri, „ vel ob principii nervorum obstructionem & spirituum „ animalium interceptionem, vel ob defectum vitiumq; „ grande spirituum vitalium, vel deniq; ob usum fortio- „ rum medicaminum narcoticorum, qvibus spiritus in „ toto corpore, stupefiunt & qvasi constringuntur. Indefi- „ nitè hîc loqvimur. Plures causas damus, qvia plures casus sunt. Ad particularem verò effectum particularem applicare causam, prudentiæ opus est, ac præcipuè ex circumstantiis & constitutione corporis addiscitur. Sed ad rem.

§. III. His in angustiis dum anima versatur, vires recolligit, ac, ne domicilium suum, qvod insiti amoris vi complectitur, deserere habeat necesse, intus naturæ laboranti, qvantum qvidem potest, obstetricatur. Ad superandum igitur impedimenta si sufficit, homo sibi redditur, & vitam vivere de novo incipit. Memorabile est, qvod nonnulli in qviete hâc mira somnient visa. *Eris* filius, *Armenii*, natione Pamphylius, referente *Leopard.* cap. 2. 9. multis acceptis vulneribus, inter mortuos ad decimum usqve diem relictus, deinde duo decimo ad sepulturam sublatus, in rogo revixit, ac mirabilia qvædam per imaginem oblata sibi, dum ex animis jaceret, narravit. Qvod de *Curinâ* dictũ antè, adhuc in recenti memoriâ erit. Aliud de *Corsidio* ex Varrone affert *Plinius*. Verba ejus hunc in modum ferè sonant: *E duobus fratribus eqvestris ordinis Corsidio majori accidit, ut videretur expirâsse, apertoq; testamento recitatus heres minor funeri institit. Interim is, qvi videbatur extinctus, plaudendo concivuit mysteria,*

& narravit à fratre se venisse, commendatam sibi filiam ab eo. Demonstravit prætereà, qvò in locô alter defodisset aurum, nullô consciô, & rogâsset, ut iis funebribus, qvæ comparasset, efferretur. Hoc eô narrante, fratris domestici properè annunciaverunt, exanimatum illum, & aurum, ubi hic dixerat, repererunt. Causa rei hæc fortè est. Phantasia in talibus, æqvè atq; in somniantibus, omni reliqvô qviescente sensu, adhuc actuosa existit, atq; nunc acceptas species confundit, nunc novas inde elicit. Et cùm plerumq; graviter ægrotantes multa de morte, de funere ac cœlô sibi imaginentur, species hæ etiam post soporem istum remanent, & Phantasiæ occasionem præbent, admiranda sæpiùs visa effingendi. Qvanqvam non negare velim, *Curinam* simul virgulâ tactum divinâ, monitumq; esse, ut ea perageret, qvæ ad gloriam Dei & propriam facerent salutem. Idem verò de *Corfidio* pronunciare, vereor, ne vehementer errem. Neqve tamen per accidens ignota eum rescivisse, facilè dixerim. Conjiciam, Diabolum hæc ipsius Phantasiæ impressisse. Hanc conjecturam ita stabilio. Primò, *Corfidius* erat unus ex gentilibus. At his nihil rerum cum vero Deo. Idola enim adorabant, & de futuris interrogabant; responsa verò per eadem à Diabolo capiebant. Non igitur credibile, Deum gentili miraculosè ea aperire voluisse, qvæ erant mundana, ac nec conversionem istius, nec nominis sui amplificationem concernebant. Deinde, in visione illâ inter alia revelatio fit thesauri, qvi à fratre, nullô consciô, occultabatur. At Diabolus mundi ac divitiarum Princeps audit, & maximè laqveis hisce homines irretire & in majora peccata præcipitare studet. Nec obstat mandatum de curandis exeqviis, aut filia fratris honestè educanda. Diabolus enim bona interdum svadet, ut pro Angelo lucis reputetur, & decipere in cæteris hoc feliciùs possit.

Caput III.

SYLLABUS.

I. Mortui per dies aliqvot non immeritò asservantur, antequam tradantur sepulturæ. Idem observavit mulier qvædam Ferrariensis. Idem observandum Camerarius svadet. Ita etiam soliti sunt Græci, ita Romani.

II. Agitur de conclamatione. Ventilatur Qvæstio, An vociferando delitescens anima resuscitari possit? Breviter etiam pertractatur Controversia, An anima corpore egressura, per clamorem detineri qveat?

§. I.

CAutè cum mortuis procedendum. Non illicò abest anima, abesse ubi videtur. Sæpè insignis error committitur. Sæpè semivivi sepeliuntur. Memoriæ occurrit, qvod apud *Amat. Lusitanum* Cent. 4. observ. 23. legitur de *puellâ* qvadam *Ferrariensi* apoplecticâ; qvæ ab omnibus Medicis pro mortua habebatur. Interim cùm mater filiam summopere amaret, eam non ita facilè permisit sepeliri, idq; hôc magis, qvod ab aliis perceperat, qvi gravioribus repentè morbis corripiantur, non tàm subitò terræ mandandos esse Demum mater puellam per triduum aqud se invitis aliis detineri fecit, & ecce! tertiô illa die qvasi ex inferis sublevata revixit. Huc faciunt, qvæ *Jo. Rudolphus Camerarius* Med. D. Cent. 7. Mirabil. naturæ arcanorum, hanc in rem disserit: *Compertum habeo, nostrâ & avorum memoriâ nonnullos effractô capulô revixisse. Qvamobrem lege cautum esse convenit, ne Libitinarii aut Vespillones properè, qvos mortuos existimant, extinctaq; animæ speciem præbere vident, loculo includant, eos præsertim, qvi apoplexiâ aut morbo comitiali, uteriqve strangulatione suffocantur, cum in illis nonnunqvam delitescat anima, qvæ rursus corpus spiritu vitâq; imbuit.* Tutissimum proinde est, corpora per tempus aliqvod asservare. Ita etiam tulit Veterum consvetudo. Apud Græcos septendecim diebus domi sunt

ſervati antè, qvàm cremarentur mortui. Hinc & *Homerus* Achillem diebus noctibusqve totidem defletum & octavo decimo combuſtum Odyſs. lib. 24. tradit. Nec *Romani* feſtinârunt defunctos. Multa, ceu ex *Pontani* Progymnaſm. & *Jo. Kirchmanni* Funeribus Romanorum conſtat, funerationi præmiſerunt, qvorũ illud præcipuum, qvòd identidem coram mortuis ederint clamorem, ut vel egreſſuram animam retardarent, vel in corpore deliteſcentem experge facerent. De Conclamatione & Conclamatis, qvæ hinc inde habentur ap. Autores, tractent Philologi. Nos ex occaſione dictorum duo indagare altius juvet; *1. An plurium conclamatione anima latens excitari poſſit ? 2. An eadem corpore exceſſura per vociferationem retardari qveat ?* Utrumq; diſtinctè ac breviter examinandum.

§. II. Qvod attinet ad *prius*, credidiſſe hoc Romanos, modò ex Kirchmanno recitatum. At amusſi res ſi applicari debeat, non ſimpliciter vera eſt affirmativa. Cautela adhibenda. Plura ſuperiùs impetimenta adduximus, qvæ interdum animam ab operationibus ſuſpenſam tenent. Ob diverſitatem illorum reſpondendum diverſimodè. Qvod ſi fortè enim aut male affecta cordis ſubſtantia, aut læſum nimis, concuſſumqve cerebrum hunc effectum principaliter producat, clamor vel per triduum continuatus nihil proderit. Sin ceteræ valeant cauſæ, aliter loqvendum. Tum enim ſonus vehementior vehementiùs ferit ſenſus, ſangvinemq; corruptum alterat, movet, disſipat, & ſpiritibus vitalibus ad cor retroactis verſus cerebrum per arterias parat viam, animalibus verò vel interceptis, vel ex pharmaco ſtupefactis per nervos, Qvô ipsô adjuta anima ad ſuum re-

dit

dit officium, qvod in vita aliqvantisper omisit. Interim fatendum, qvod ejusmodi conclamati posteà langvidam & difficilem agant vitam, nisi malum maturè removeatur. An ex depravatis humoribus sangvinis, nec ne, hoc oriatur, nolumus disputare. Ad *Posterius* accedimus, qvod maximè obscurum est. In rebus naturalibus, qvarum manifestæ qvalitates sunt, facile, verum invenire. Ast qvò nec sensus, nec rationis imbecillitas pertingit, vel probabilem saltem conjecturam afferre, nō in promtu semper. Circa præsens problema varii sentiant varia. Nobis verisimile videtur, animam in certis casibꝰ per elatum clamorem ad minuta qvædam temporis teneri posse. Clamor enim per aures penetrat ad phantasiam. Phantasia verò spiritûs, qvi potissimùm animæ vehiculum sunt, denuò excitat. Qvô fit, ut homo adhuc paulisper respiret, & anima in corpore remaneat. Sed verò egressuram ad longum tempus detinere, nec per sonum, nec aliud qvoddam medium possibile est. Ubi enim mors ex causis suis præsentissima instat, animæ & corporis proximè seqvitur dissolutio.

TANTUM.

COROLLARIA.

I.

Ineunte vere aër est insalubris.

TErra enim radiis solaribus reclusa, qvos per hyemem intus tenuit vapores, universos tum emittit, aëremq; iis maximè impurum reddit. Et si alicubi fortè succis mineralibus sit imprægnata, tetris eorum effluviis prætereuntes sæpè in summum vitæ discrimen adigit. Nec parum insalubritatem augent aqvæ regelatæ.

latæ. Qvæ enim glacie per benè longum tempus constringitur illuvies, calore verno resoluta liberè egreditur. Accedit, qvod insecta pariter atqve animalia venenata ex cavernis terræ, in qvas ante se ob metum frigoris receperant, hoc tempore redeundo, putridos secum noxiosqve halitus asportent. Igitur præstat mense potissimùm Martio domi se continere, qvàm animi gratiâ in rus abire.

II.

A pastu illicò urgere studia, valdè impedit concoctionem.

NObilissimus animæ humanæ actus intellectio est, cui si attentius incumbit, non dubitandum, qvin cætera agat remissius. Spiritus enim potissimi ex reliqvo corpore ad cerebrum tendunt, ut animæ species intelligibiles vel de novo fabricanti, vel intellectui passibili jam impressas repetenti & inde elicienti alias inserviant. Hinc facilè colligere est, debilitari ventriculum, interpellari concoctionem ac cruditates (qvæ causæ sunt malorum mille) oriri, à prandio & cœna statim si literas scruteris. Satius proinde est modicâ deambulatione, aut aliâ exercitatione qvadam ludicra per unam duasve horas pro ratione temperamentorum uti.

